

กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม
 วารสาร: การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

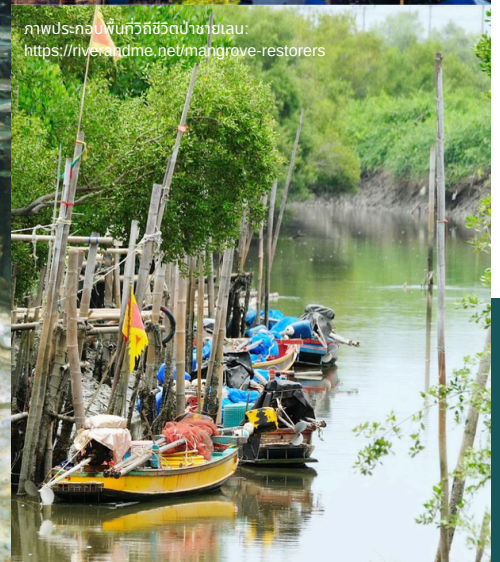
JOURNAL

ภาพประกอบคนค้าป่าชายเลน :
<https://dmcrth.dmcg.go.th>

ภาพประกอบคนค้าป่าชายเลน :
<https://dmcrth.dmcg.go.th>

ภาพประกอบพื้นที่ชีวิตป่าชายเลน:
<https://riverandme.net/mangrove-restorers>

ป่าชายเลน : เกราะป้องกันธรรมชาติจากภาวะโลกรวน

ภาวะโลกรวนส่งผลให้พื้นที่ชายฝั่งทั่วโลกต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งระดับน้ำทะเลที่เพิ่มสูงขึ้น การกัดเซาะชายฝั่ง พายุที่รุนแรงขึ้น และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความเปราะบางสูง โดยประเทศไทยมีจังหวัดชายฝั่งทั้งหมด 24 จังหวัด แบ่งเป็น 6 จังหวัดฝั่งอันดามัน และ 18 จังหวัดฝั่งอ่าวไทย ซึ่งได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างต่อเนื่อง

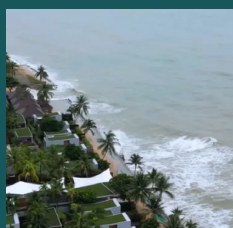

ผลกระทบจากภาวะโลกรวน ต่อพื้นที่ชายฝั่งทะเล

โดยเฉพาะ**ฝนตกแปรปรวน**ที่มีปริมาณไม่แน่นอน อาจตกหนักขึ้น น้อยลง หรือถี่ขึ้นกว่าปกติ นอกจากนี้**ระดับน้ำทะเลและอุณหภูมิที่เพิ่มสูงขึ้น**ยังก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วมชายฝั่งและส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทางทะเล **ค่าความเป็นกรดของมหาสมุทรที่เพิ่มขึ้น**ส่งผลกระทบต่อสัตว์ทะเลและแนวปะการัง ขณะเดียวกัน **สภาพอากาศสุดขั้ว** เช่น พายุและคลื่นลมที่ทวีความรุนแรงขึ้น ทำให้เกิดความเสียหายต่อชายฝั่งและชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ อีกทั้ง**การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล**ยังส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและอุตสาหกรรมประมงของประเทศ ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งหนึ่งในแนวทางที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพคือ **“การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน”** เนื่องจากป่าชายเลนเป็นแนวกันชนทางธรรมชาติที่ช่วยลดผลกระทบจากคลื่นลม ลดการกัดเซาะชายฝั่ง อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำเศรษฐกิจและมีบทบาทสำคัญในการกักเก็บคาร์บอน ซึ่งช่วยลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกและบรรเทาภาวะโลกร้อน

ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งหนึ่งในแนวทางที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพคือ **“การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน”** เนื่องจากป่าชายเลนเป็นแนวกันชนทางธรรมชาติที่ช่วยลดผลกระทบจากคลื่นลม ลดการกัดเซาะชายฝั่ง อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำเศรษฐกิจ และมีบทบาทสำคัญในการกักเก็บคาร์บอน ซึ่งช่วยลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกและบรรเทาภาวะโลกร้อน

แหล่งที่มา : [1] กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม, โลกรวน ส่งผลกระทบต่อมหาสมุทรและชายฝั่งอย่างไร?, สืบค้นเมื่อ 1 มี.ค. 2568 [2] โครงการการสร้างภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่ชายฝั่งทะเลและชายฝั่งอันดามันของไทย, สืบค้นเมื่อ 1 มี.ค. 2568

ภาพประกอบ ผลกระทบจากภาวะโลกรวน:
www.tcijthai.com
www.bangkokbiznews.com
<https://thestandard.co/weather>

ADAPTATION TO CLIMATE AND ENVIRONMENTAL CHANGE

ภาพประกอบพื้นที่สงวนชีวมณฑลหนอง
www.dmcg.go.th

ภาพประกอบป่าชายเลน จังหวัดระยอง
FB : ป่าชายเลนระยอง สุ่มสอนโลก

ป่าชายเลนมีทั้งคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ชุมชนท้องถิ่นใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนทั้งทางตรง เช่น การใช้เนื้อไม้ และทางอ้อม เช่น เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ ป่าชายเลนจึงเปรียบเสมือนอู่ข้าวอู่น้ำของชุมชนใกล้เคียง และทำหน้าที่สำคัญเสมือนปราการช่วยบรรเทาความรุนแรงของคลื่นลมและการกัดเซาะชายฝั่งทะเล จากการสำรวจป่าชายเลนในปี พ.ศ.2559 พบว่ามีป่าชายเลนคงสภาพ ประมาณ 1.53 ล้านไร่ และในปี พ.ศ.2563 มีพื้นที่ป่าชายเลนคงสภาพเพิ่มขึ้น พบว่าเป็นพื้นที่ป่าชายเลนคงสภาพ จำนวน 1.73 ล้านไร่ โดยสาเหตุที่พื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี เนื่องจากการบริหารจัดการป่าชายเลน ได้รับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการปลูก ฟื้นฟูป่าชายเลน ช่วยป้องกันรักษาป่าชายเลน การพัฒนา การวางแผนอนุรักษ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ รวมถึงการรณรงค์ สนับสนุนปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จึงทำให้พื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นและสมบูรณ์

การปลูกต้นไม้ในทะเล :

ภูมิปัญญาชาวบ้านโคกเมืองกับการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ชุมชนบ้านโคกเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ได้เผชิญกับปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งจากคลื่นลมที่รุนแรง ซึ่งเป็นผลกระทบสำคัญจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในการปรับตัวต่อปัญหานี้ ชาวบ้านจึงเริ่มต้นแนวทางการปลูกต้นไม้ในทะเล โดยเริ่มจากการปลูกต้นลำพูเป็นพืชเบิกนำในพื้นที่ทรายผสมโคลนริมชายฝั่ง เมื่อพบว่าดินโคลนทับถมมากขึ้น ชุมชนจึงปลูกต้นโกงกางเพิ่มตลอดแนวชายฝั่งกว่า 1 กิโลเมตร จนเกิดพื้นที่ป่าชายเลนเกือบ 100 ไร่ ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง แต่ยังสร้างระบบนิเวศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ช่วยดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและเพาะพันธุ์สัตว์น้ำที่สำคัญ ซึ่งสร้างความมั่นคงทางอาหารและช่วยให้ชุมชนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ ชุมชนบ้านโคกเมืองยังได้ขยายการอนุรักษ์สัตว์น้ำ โดยการสร้างเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำด้วยไม้ไผ่กั้นเป็นแนวรอบร่วมกับการนำกิ่งไม้สุมไว้เป็นจุด ๆ เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ เรียกว่าการ “ล้อมหม่า” และประกาศเป็นพื้นที่ห้ามทะเลกว่า 320 ไร่ พร้อมปล่อยลูกสัตว์น้ำอย่างสม่ำเสมอ เช่น กุ้งแชบ๊วย และปลากะพงปีละหลายครั้ง โดยปล่อยกุ้งแชบ๊วย 1,500,000 ตัว และปลากะพง 100,000 ตัว ต่อครั้ง แม้การปรับตัวนี้จะใช้เวลาหลายปี แต่ชุมชนสามารถเปลี่ยนพื้นที่ที่เคยประสบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งให้กลายเป็นพื้นที่สีเขียวที่มีความมั่นคงทางอาหารและพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ภาพประกอบบ้านโคกเมือง จังหวัดสงขลา
www.hatyafocus.com

ภาพประกอบการล้อมหม่าหรือบ้านปลา :
https://nisijournal.press

ภาพประกอบแนวไม้ไผ่รอบเขตอนุรักษ์ :
https://nisijournal.press

สิ่งที่ชุมชนบ้านโคกเมืองทำไม่เพียงแต่ช่วยลดการกัดเซาะชายฝั่ง แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้วยการใช้องค์ความรู้ธรรมชาติอย่างยั่งยืน การสร้างป่าชายเลนและการอนุรักษ์สัตว์น้ำเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการปรับตัวในระดับท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำไปใช้ในพื้นที่อื่นที่ประสบปัญหาด้านภัย การใช้ธรรมชาติแก้ปัญหาธรรมชาติไม่เพียงสร้างความยืดหยุ่นให้กับชุมชน แต่ยังส่งเสริมความยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ ทำให้บ้านโคกเมืองเป็นชุมชนชายฝั่งตัวอย่างที่น่าสนใจในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับธรรมชาติ

แหล่งที่มา : The Cloud, ป่าเล แทนที่ 'เขื่อนกันคลื่น' ตัวการทำลายหาดหายไปตลอดกาล ด้วย 'ป่าชายเลน' ภูมิปัญญาชาวบ้านที่แก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน, สืบค้นเมื่อ 1 มี.ค. 2568